

Dienstorder MOW/MIN/2024/03

////////////////////////////////////
Aan alle personeelsleden van het departement Afdeling Algemene Technische Ondersteuning
Mobiliteit en Openbare Werken, agentschap Wegen en Contactpersoon: Vincent Toch
Verkeer, agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust, Koning Albert II-laan 20 – 1000 Brussel
De Vlaamse Waterweg, Vlaamse Vervoermaatschappij T 02 553 15 76
De Lijn, De Werkvennootschap, Lantis en vincent.toch@mow.vlaanderen.be
LOM Vlaanderen

////////////////////////////////////
25 april 2024

Betreft: Dienstorder implementatie van de CO2-prestatieladder als gunningscriterium

Trefwoorden : Dienstorder – overheidsopdrachten – CO2-prestatieladder – gunningscriteria – duurzaamheid

1. Inleiding

Voorliggend dienstorder geeft uitvoering aan de beslissing van het MCB om de **CO2-prestatieladder als gunningscriterium** gefaseerd in te voeren in plaatsingsprocedures voor **bepaalde investerings- en onderhoudsopdrachten voor werken die een financiële drempel overschrijden**. Concreet betekent dit dat inschrijvers die er zich in hun offerte toe verbinden een bepaald ambitieniveau op de CO2-prestatieladder te behalen in die procedures een gunningsvoordeel zullen genieten.

Deze beslissing werd genomen met het oog op het verduurzamen van infrastructuurwerken van het beleidsdomein MOW. Door de CO2-prestatieladder als gunningscriterium in te voeren worden ondernemingen ertoe aangespoord zich te laten certifiëren en maatregelen te nemen om hun CO2-emissie te drukken. Deze maatregelen dragen dan ook direct bij aan het **drukken van de CO2-uitstoot van onze werven**. Op vandaag zorgen de investeringsprojecten van het beleidsdomein MOW immers voor een uitstoot van ongeveer 766 000 ton CO2 op jaarbasis. Voor het beleidsdomein is dit een noodzakelijke stap om de doelstellingen die vastgelegd zijn in het Klimaatplan MOW tegen 2030 te halen en zo ook bij te dragen aan de klimaatambities van de Vlaamse overheid. Doordat ondernemingen ertoe aangespoord worden zich te laten certificeren en dus klimaatmitigerende maatregelen te nemen, werken deze ook door in hun andere ondernemingsactiviteiten en wordt **de markt derhalve gestimuleerd om bewuster om te gaan met CO2-uitstoot**.

Na een gunstige evaluatie van enkele proefprojecten binnen de Vlaamse overheid wordt de CO2-prestatieladder als gunningscriterium voor alle entiteiten van het beleidsdomein MOW geïmplementeerd volgens de bepalingen van onderhavig dienstorder.

2. De CO2-prestatieladder

De CO2-Prestatieladder is een op zich staand certificatieschema en managementsysteem dat organisaties aanspoort tot het reduceren van CO2-uitstoot en het verduurzamen van hun bedrijfsvoering. Het behalen van een certificering op de CO2-Prestatieladder is voor een onderneming een belangrijke stap om bepaalde duurzaamheidsdoelstellingen te behalen en het milieubewustzijn te vergroten. Gecertificeerde bedrijven zijn in functie van hun ambitieniveau verplicht om voortdurend te verbeteren op het vlak van CO2-uitstoot. Hoe hoger de trede op de ladder, hoe verregaander de maatregelen en acties zijn die de onderneming daarbij neemt. Het halen van een certificaat op de ladder kan in plaatsingsprocedures gestimuleerd worden door als een kwalitatief gunningscriterium te hanteren dat bepaalde milieumaatregelen gunstig beoordeelt.

Ondernemingen kunnen bij een geaccrediteerde, onafhankelijke certifiërende instelling een 'CO2-bewust Certificaat' behalen volgens het behaalde **ambitieniveau op een oplopende schaal van 1 tot 5** waarbij ambitieniveau 5 het maximale gunningsvoordeel oplevert. Op de inhoudelijke en administratieve vereisten voor het behalen van dergelijk certificaat wordt in dit dienstorder niet verder ingegaan maar kan verwezen worden naar de meest recente versie van het Handboek CO2-prestatieladder en de harmonisatiebesluiten raadpleegbaar op het Kennisplatform. Het voordeel van dit instrument is o.m. dat de administratieve lasten voor aanbestedende overheden beperkt blijven, daar de inhoudelijke beoordeling van de genomen maatregelen en de toetsing aan de verschillende ambitieniveaus door de certifiërende instelling is gebeurd. Niettemin dient tijdens de uitvoering van de opdracht het bewijs van het verklaarde CO2-ambitieniveau door de aanbestedende overheden te worden gecontroleerd (zie verder punt 4.)

Een onderneming die er zich in haar offerte er zich toe verbindt over een CO2-bewust Certificaat of projectverklaring van een bepaald ambitieniveau te beschikken of te zullen beschikken kan deze valoriseren in plaatsingsprocedures waarbij het CO2-ambitieniveau een gunningscriterium vormt. Aan het ambitieniveau die de inschrijver voorstelt aan te zullen voldoen wordt er een **fictief kortingspercentage op de inschrijvingsprijs** gekoppeld waarbij het hoogste ambitieniveau (niveau 5) de hoogst mogelijke fictieve korting oplevert. Door toepassing van de CO2-prestatieladder en de fictieve kortingen wordt de inschrijvingsprijs van een inschrijver bij de beoordeling van het gunningscriterium 'Prijs' fictief gereduceerd wat er bv. toe leidt dat een inschrijver met een hogere reële offerteprijs maar verklaart te zullen beschikken over een ambitieniveau 5 alsnog een betere score op het prijs criterium kan verkrijgen dan een andere, goedkopere inschrijver die niet verklaard heeft een ambitieniveau te behalen of slechts een lager ambitieniveau heeft voorgesteld. Door het inzetten van de CO2-prestatieladder als gunningscriterium wordt de certificering van een zo hoog mogelijk ambitieniveau door zo een zo ruim mogelijk aantal ondernemingen aangemoedigd.

Een certificering op de CO2-prestatieladder bewijst dat de onderneming beschikt over een CO2-managementsysteem waarbij de maatregelen op bedrijfsniveau worden verricht ook doorwerken naar de concrete opdrachten. Deze maatregelen zijn concreet beschreven in de modelbepalingen en nader uitgelegd in het Handboek 3.1 CO2-prestatieladder, raadpleegbaar op het Kennisplatform, en volgens het ambitieniveau op de ladder telkens worden uitgebreid. Door in te schrijven met een bepaald ambitieniveau verbindt de inschrijver zich om de concrete opdracht uit te voeren met toepassing van concrete maatregelen die corresponderen met

zijn ambitieniveau. Daartoe wordt tijdens de uitvoering een **projectdossier** bijgehouden met daarin o.a. de invulling van de eisen van de CO2-prestatieladder, de planning en monitoring van de voortgang van CO2-reductie op het concrete projectniveau. Het bewijs van het voldoen van het ambitieniveau wordt geleverd door het overleggen van een geldig CO2-bewust Certificaat op niveau van de onderneming of door een specifieke projectverklaring op niveau van de opdracht.

Naast het beschikken over een CO2-bewust Certificaat kan een onderneming voor een specifiek project namelijk ook een **projectverklaring** bekomen van een certificerende instelling. Die projectverklaring kan eveneens het ambitieniveau van een onderneming voor een bepaalde opdracht bewijzen zonder dat de gehele onderneming gecertificeerd wordt. Deze verklaring beoordeelt of het projectdossier dat door de onderneming werd opgesteld projectspecifiek voldoet aan de vereisten van het betreffende ambitieniveau waarmee ze heeft ingeschreven.

Bij de indiening van de offerte is het voorleggen van een CO2-bewust Certificaat of projectverklaring bijgevolg nog niet vereist. Het volstaat dat de inschrijver er zich in zijn offerte schriftelijk toe verbindt om zijn ambitieniveau na te komen. In het **offerteformulier** verklaart de inschrijver het CO2-ambitieniveau dat hij voor deze concrete opdracht aanbiedt. Pas na gunning zal de gekozen inschrijver zijn ambitieniveau op de prestatieladder moeten aantonen door middel van voorlegging van het certificaat of de projectverklaring, beiden afgeleverd door een geaccrediteerde, onafhankelijke certificerende instelling. Indien de gekozen inschrijver dit bewijs op de voorziene evaluatiemomenten niet kan voorleggen en aldus het verklaarde ambitieniveau niet kan aantonen zijn hiervoor specifieke sancties voorzien in de opdrachtdocumenten.

Meer informatie omtrent de CO2-prestatieladder en de gecertificeerde niveaus zijn terug te vinden op het Kennisplatform en op de website <https://www.co2-prestatieladder.be>

3. Toepassingsgebied

De CO2-prestatieladder als gunningscriterium wordt in fases uitgerold:

- Fase 1: voor investeringsopdrachten voor werken die gepubliceerd worden vanaf 1 januari 2025 met een geraamde waarde vanaf 5 miljoen euro (excl. btw)
- Fase 2: voor investeringsopdrachten voor werken die gepubliceerd worden vanaf 1 januari 2026 met een geraamde waarde vanaf 3 miljoen euro (excl. btw)
- Fase 3: voor investerings- en onderhoudsopdrachten voor werken die gepubliceerd worden vanaf 1 januari 2027 met een geraamde waarde vanaf 1 miljoen euro (excl. btw)

Als een investeringsopdracht voor werken wordt voor de toepassing van dit dienstorder beschouwd ieder **investeringsproject**, d.w.z. opdrachten die worden gefinancierd door investeringsprogramma's, en/of (infrastructuur)werken die over meerdere jaren afgeschreven worden.

Vanaf de derde fase (vanaf 1 januari 2027) worden ook onderhoudsopdrachten voor werken gevat. Daaronder wordt begrepen ieder **onderhoudsproject**, d.w.z. opdrachten die worden gefinancierd door onderhoudsprogramma's, en/of (infrastructuur)werken die niet de verwerving van activa beogen of niet over meerdere jaren worden afgeschreven.

De gekozen **plaatsingsprocedure** is hierbij niet relevant.

Voor de toetsing aan de **financiële drempel** wordt de totale geraamde waarde van de opdracht in aanmerking genomen. In voorkomend geval wordt er geen onderscheid gemaakt tussen het gedeelte investering en het gedeelte onderhoud.

Deze verplichting geldt voor **alle entiteiten binnen het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken** die als aanbestedende overheid in de plaatsingsprocedure optreden, nl. :

- het departement Mobiliteit en Openbare Werken
- het agentschap Wegen en Verkeer
- het agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust
- De Vlaamse Waterweg
- Vlaamse Vervoermaatschappij De Lijn
- De Werkvennootschap
- Lantis
- LOM Vlaanderen

Deze verplichting geldt eveneens in het geval van een **occasioneel gezamenlijke opdracht** waarbij een entiteit van het beleidsdomein optreedt als aanbestedende overheid en een of meerdere derde partijen aangeduid zijn als medefinancier.

Indien een van de entiteiten van het beleidsdomein in een plaatsingsprocedure als **medefinancier** optreedt verzoekt ze de aanbestedende overheid in die procedure om het CO2-ambitieniveau als gunningscriterium volgens de modelbepalingen en de richtlijnen van dit dienstorder in de opdrachtdocumenten op te nemen. De implementatie van de CO2-prestatieladder gebeurt enkel in dat geval op vrijwillige basis en mits akkoord van de aanbestedende overheid van de occasioneel gezamenlijke opdracht.

Gunning van **raamovereenkomsten** en plaatsen van onderliggende bestelopdrachten worden uitgesloten van het toepassingsgebied van dit dienstorder.

4. Richtlijnen voor aanbestedende overheden bij toepassing van de CO2-prestatieladder als gunningscriterium

Opdat de CO2-prestatieladder als gunningscriterium toegepast kan worden dient er rekening te worden gehouden met de algemene rechtsbeginselen, in het bijzonder het gelijkheidsbeginsel, en de wetgeving overheidsopdrachten. In wat volgt zullen aan de inschrijvers en aanbestedende entiteiten enkele richtlijnen en

aandachtspunten meegegeven worden die bij een correcte implementatie van de CO2-prestatieladder in acht worden genomen. De richtlijnen volgen de chronologie van de plaatsing en uitvoering van een overheidsopdracht.

- Indien de toepassing van de CO2-prestatieladder op basis van dit dienstorder vereist is zal de economisch meest voordelige offerte (EMVO) bepaald worden rekening houdend met de beste prijs-kwaliteitsverhouding. De evaluatieprijs wordt immers deels bepaald aan de hand van een kwalitatief gunningscriterium dat betrekking heeft op in de offerte voorziene milieumaatregelen tijdens de uitvoering van de opdracht.
- Teneinde de toepassing van de CO2-prestatieladder als gunningscriterium, de gehanteerde beoordelingsmethode, administratieve indienings- en uitvoeringsvoorwaarden en het sanctioneringsmechanisme aan de inschrijvers kenbaar te maken dienen de modelbepalingen en -bijlagen uit de standaardteksten integraal in de opdrachtdocumenten te worden overgenomen.

De voorziene modelbepalingen in de opdrachtdocumenten leggen het principe van de CO2-prestatieladder als gunningscriterium vast, en hechten aan elk van de vijf ambitieniveaus een fictieve korting uitgedrukt in een percentage van de totale inschrijvingsprijs.

De modelbepalingen leggen vast dat het CO2-ambitieniveau op de ladder correspondeert met volgende fictieve kortingen:

Ambitieniveau	Ladderniveau	Fictieve korting in %
1	CO2-bewust Certificaat niveau 1	2
2	CO2-bewust Certificaat niveau 2	4
3	CO2-bewust Certificaat niveau 3	6
4	CO2-bewust Certificaat niveau 4	8
5	CO2-bewust Certificaat niveau 5	10

- Ook in het geval andere kwalitatieve gunningscriteria in de opdrachtdocumenten worden vastgelegd kan de CO2-prestatieladder als criterium worden toegepast. De fictieve korting wordt evenzeer berekend op basis van de totale inschrijvingsprijs, maar zal in functie van de weging van het prijs criterium voor de finale rangschikking slechts beperkter meespelen.
- Inschrijvers hoeven op het moment van indiening nog geen bewijs aan te leveren van hun CO2-ambitieniveau maar verklaren in hun offerteformulier welk niveau gaande van nul tot vijf zij aanbieden, het bewijsmiddel dat zij zullen aanreiken (certificaat of projectverklaring) en op welke certificerende instelling zij hiervoor beroep zullen doen. Een inschrijver is er dus niet toe verplicht om een CO2-ambitieniveau aan te bieden. Een inschrijver is bovendien niet gebonden aan het ambitieniveau waar hij reeds voor gecertificeerd is. Hij kan in zijn verklaring op het offerteformulier een hoger ambitieniveau

opgeven indien hij bv. na de gunning over een hoger CO2-bewust Certificaat zal beschikken, of op niveau van de individuele opdracht een projectverklaring van een hoger niveau kan bekomen. Pas tijdens de uitvoeringsfase van de opdracht dient de gekozen inschrijver zijn aangeboden ambitieniveau binnen de bepaalde termijn te staven met ofwel het certificaat ofwel de projectverklaring afgeleverd door de certificerende instelling.

- Het principe van de CO2-prestatieladder is eenvoudig toe te passen indien de offerte ingediend wordt door één inschrijver die de opdracht zonder onderaanneming uitvoert. Anders is het indien de offerte ingediend wordt door een combinatie van ondernemingen, of als een inschrijver reeds in de offerte aangeeft beroep te zullen doen op bepaalde onderaannemers. In dat geval gelden de volgende richtlijnen:

In geval van een combinatie van ondernemingen wordt er op het offerteformulier één ambitieniveau opgegeven dat geldt voor de gehele combinatie als inschrijver. Het verklaarde ambitieniveau dient in beginsel overeen te stemmen met de certificatie van de deelnemer van de combinatie met het laagste ambitieniveau, tenzij de deelnemers van de combinatie na de gunning zullen kunnen aantonen dat door middel van een projectverklaring zij over een hoger projectspecifiek ambitieniveau beschikken, of dat de deelnemer met een certificering voor een lager ambitieniveau alsnog over een CO2-bewust Certificaat of projectverklaring voor een hoger niveau zal beschikken. In dat geval kan de combinatie op haar eigen risico in het offerteformulier een hoger ambitieniveau opgeven.

In geval dat de inschrijver in zijn offerte reeds aangeeft beroep te doen op onderaannemers, al dan niet beroepend op hun draagkracht in het kader van de kwalitatieve selectievereisten, zal de verklaring in het offerteformulier moeten uitgaan van het ambitieniveau van de inschrijver zelf. Hij kan zich voor de beoordeling van zijn offerte niet gaan beroepen op een certificaat van een van zijn voorgestelde onderaannemers. In de verklaring van de inschrijver kan hij op eigen risico evenwel een hoger ambitieniveau opgeven als hij meent over een projectverklaring te zullen beschikken van een hoger ambitieniveau.

- De inschrijver dient het ambitieniveau waartoe hij zich verbindt te omcirkelen of op een andere manier duidelijk aan te duiden. Indien het offerteformulier onduidelijk is over het ambitieniveau waarvoor de inschrijver zich verbindt, bv. doordat de inschrijver geen of meerdere niveaus omcirkeld heeft of een schriftelijk voorbehoud formuleert, leidt dit niet tot de onregelmatigheid van de offerte maar wordt in de modelbepalingen voorzien dat het niet correct en ondubbelzinnig aanduiden van het ambitieniveau gelijkstaat aan het aanbieden van ambitieniveau nul en er dus geen fictieve korting van toepassing is.
- De beoordeling van de offertes gebeurt met toepassing van het opgegeven CO2-ambitieniveau zoals vermeld in de verklaring van de inschrijver op zijn offerteformulier. Bewijsstukken (het CO2-bewust Certificaat of een projectverklaring) hoeven in deze fase nog niet ingediend of gecontroleerd te worden. De fictieve korting corresponderend met het verklaarde ambitieniveau wordt op de totale (verbeterde)

inschrijvingsprijs berekend. Het prijs- en kostenonderzoek wordt uitgevoerd op de reële inschrijvingsprijs, na eventuele verbeteringen.

- In procedures waarin onderhandelingen mogelijk zijn staat het inschrijvers vrij om in hun tussentijdse offertes of hun definitieve offertes het CO2-ambitieniveau in hun eigen verklaring nog aan te passen. Het verhogen van het ambitieniveau gebeurt uiteraard op eigen risico van de inschrijver.
- Voor de gunning van de opdracht wordt er rekening gehouden met het CO2-ambitieniveau zoals opgegeven in het offerteformulier van de inschrijver. De opdrachtnemer draagt tijdens de uitvoeringsfase de bewijslast om aan te tonen dat hij het aangeboden ambitieniveau haalt en levert als bewijs daartoe ofwel het CO2-bewust Certificaat ofwel een projectverklaring. De inschrijver maakt in zijn verklaring op het offerteformulier de keuze tussen volledig projectspecifiek aantonen met een projectverklaring, of volledig aantonen met het CO2-bewust Certificaat. Deze keuze is definitief en de opdrachtnemer kan tijdens de uitvoering van de opdracht hierop niet terugkomen.
- Het bewijs dient door de aanbestedende overheid te worden gevraagd en gecontroleerd op de volgende momenten:
  - o Voor opdrachten met een uitvoeringstermijn van minder dan één jaar moet de opdrachtnemer het ambitieniveau aantonen bij de voorlopige oplevering van de opdracht.
  - o Voor opdrachten met een langere uitvoeringstermijn moet de opdrachtnemer binnen één jaar na de sluiting het ambitieniveau aantonen, en vervolgens jaarlijks opnieuw in de maand na iedere verjaardag van de sluiting, naargelang de wijze waarop de opdrachtnemer in de eigen verklaring aangegeven heeft het ambitieniveau te bewijzen. Ofwel door middel van een jaarlijks vernieuwde projectverklaring, ofwel moet het CO2-bewust Certificaat geldig zijn gedurende de hele looptijd van de opdracht.

De controle door de aanbestedende overheid beperkt zich tot het nagaan van de overeenstemming met de eigen verklaring en het daarin opgegeven CO2-ambitieniveau. De genomen maatregelen in het projectdossier hoeven niet door de aanbestedende overheid te worden gecontroleerd, maar kan op haar verzoek door de opdrachtnemer worden overgemaakt.

- Hoewel uitgegaan wordt van een certificering of afleveren van een projectverklaring door SKAO-geaccrediteerde Certificerende Instellingen worden ook gelijkwaardige certificaten of projectverklaringen aanvaard voor zover zij op gelijkwaardige wijze aantonen dat aan alle vereisten van het aangeboden CO2-ambitieniveau is voldaan en dezelfde mate van betrouwbaarheid garandeert, o.a. op het vlak van de verificatie en borging van de door de onderneming genomen maatregelen. Certificering of het afleveren van een projectverklaring dient in dit geval eveneens door een onafhankelijke derde te gebeuren met gelijkwaardige procedurele waarborgen op gebied van onafhankelijkheid en onpartijdigheid.

- Indien de opdrachtnemer op de gestelde controlemomenten niet kan aantonen te beschikken over een conforme projectverklaring of CO2-bewust Certificaat zal het sanctioneringsmechanisme zoals voorzien in de opdrachtdocumenten worden toegepast. De aanbestedende overheid zal na de tegensprekelijke procedure te hebben gevolgd kunnen overgaan tot het opleggen van een bijzondere financiële straf die in verhouding staat met de tekortkoming overeenkomstig de modelbepalingen in de standaardteksten.

ir. Filip Boelaert
secretaris-generaal